

การยอมรับการผลิตมะม่วงตามหลักเกษตรที่ดีและเหมาะสม
ของเกษตรกรในอำเภอสามโก้ จังหวัดอ่างทอง

Good Agricultural Practices Adoption of Mango's Farmer
at Samko District, Angthong Province

ณัฐวุฒิ จันทอง^{1/*} และ พหล ศักดิ์คะทนต์^{2/}
Nattawut Janthong^{1/*} and Phahol Sakkatat^{2/}

^{1/}สาขาวิชาเทคโนโลยีการผลิตพืช คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13000

^{1/}Plant Production Technology Program, Faculty of Science and Technology, Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University 13000,
Thailand

^{2/}สาขาวิชาพัฒนาศาสตร์การชนบท คณะผลิตกรรมการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ 50290

^{2/}Rural Development Program, Faculty of Agricultural Production, Maejo University 50290, Thailand

*Corresponding author: Email: theman_vanz@hotmail.com

(Received: 28 January 2015; Accepted: 6 August 2015)

Abstract: The objectives of this study were the personal, economic, and social factors of the farmers who adopt the mango production on good agricultural practices, the factors related to the adoption of production, the problems and difficulties. The farmers who grow mango under good agricultural practices in Samko District, Angthong Province were investigated. The data were obtained from 150 farmers by means of the interview. The results revealed that the adoption of mango production on good agricultural practices were accepted at the high level in social, economic and production and were accepted at the moderate level in physical, biological. Factors related to the adoption of mango production on good agricultural practices were income, labor, experience in mango production, training in the past 3 years, and contact with the government officials and private sectors. The correlation between the factors and the adoption of mango were significant at the 0.05 level.

Keywords: Adoption, mango, good agricultural practices

บทคัดย่อ: การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ปัจจัยส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม การยอมรับการผลิตมะม่วงตามหลักเกษตรที่ดีและเหมาะสม ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับการผลิต รวมถึงปัญหาและอุปสรรคในการผลิตตามหลักเกษตรที่ดีและเหมาะสม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ เกษตรกรผู้ผลิตมะม่วงตามหลักเกษตรที่ดีและเหมาะสมในอำเภอสามโก้ จังหวัดอ่างทอง ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างจำนวน 150 คน โดยวิธีการใช้แบบสัมภาษณ์ ผลการวิจัยพบว่า การยอมรับการผลิตมะม่วงตามหลักเกษตรที่ดีและเหมาะสมมีการยอมรับระดับมากในด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านการผลิต และมีการยอมรับระดับปานกลางในด้านกายภาพ ด้านชีวภาพ ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับการผลิตมะม่วงตามหลักเกษตรที่ดีและเหมาะสม ได้แก่ รายได้ แรงงาน ประสบการณ์ในการผลิต การได้รับการฝึกอบรมในรอบ 3 ปีที่ผ่านมา และการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐและเอกชน มีความสัมพันธ์กับการผลิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: การยอมรับ มะม่วง หลักเกษตรที่ดีและเหมาะสม

คำนำ

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์กำหนดนโยบายพัฒนาเศรษฐกิจด้านการเกษตร เพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติโดยเร่งรัดในสาระที่สำคัญ ๆ เช่น นโยบายการปรับปรุงคุณภาพของสินค้าเกษตร ซึ่งได้ดำเนินการกำหนดคุณภาพสินค้าเกษตรเพื่อการส่งออกให้มีการพัฒนาระบบการผลิตที่มีการควบคุมคุณภาพแบบครบวงจร เพื่อให้มาตรฐานสินค้าเกษตรสอดคล้องกับมาตรฐานสุขอนามัยระหว่างประเทศ รวมถึงสนับสนุนการปฏิบัติตามหลักเกษตรที่ดีและเหมาะสม โดยเกษตรกรผู้ผลิตต้องสมัครเข้าร่วมกับหน่วยงานของรัฐ เพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานสินค้าเกษตรที่ดีและเหมาะสม (good agricultural practice: GAP) ในแต่ละชนิดพืช ซึ่งมะม่วงจัดว่าเป็นผลไม้ที่ได้รับความนิยมและมีการเตรียมความพร้อมเพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรมีการผลิตตามแนวทางการเกษตรที่ดีและเหมาะสม ในด้านการดำเนินการส่งเสริมการเกษตรได้กำหนดแนวทางการดำเนินงานส่งเสริมและพัฒนาเครือข่ายกลุ่มผลิตสินค้าเกษตรมาอย่างต่อเนื่อง โดยเริ่มจัดตั้งกลุ่มปรับปรุงคุณภาพผลผลิตมะม่วงมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 จนกระทั่งถึงปัจจุบัน เพื่อส่งเสริมและพัฒนาการผลิตมะม่วงคุณภาพดีทั้งในและนอกฤดูกาล (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2557) ขณะนี้กลุ่มผู้ผลิตผลไม้ของประเทศไทยมีจำนวนทั้งสิ้น 729 กลุ่ม โดยกลุ่มผู้ผลิตมะม่วงจำนวน 92 กลุ่ม จัดเป็นอันดับสองรองจากกลุ่มผู้ผลิตสับปะรด โดยกลุ่มผู้ผลิตมะม่วงร้อยละ 84.78 จัดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชน (สำนักงาน

เศรษฐกิจการเกษตร, 2557) ประเทศไทยมีการปลูกมะม่วงมากกว่า 100 พันธุ์ และสามารถปลูกได้เกือบทุกสภาพอากาศ (เปรม, 2557) มีพื้นที่ปลูกประมาณ 1.975 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ 19.75 ของพื้นที่เพาะปลูกไม้ผล มีปริมาณผลผลิตในปี พ.ศ. 2555 ประมาณ 2,469,814 ตัน บริโภคในประเทศ 2,420,114 ตัน ส่งออกในรูปของมะม่วงสดประมาณ 24,000 ตัน ซึ่งตลาดส่วนใหญ่ ได้แก่ ประเทศญี่ปุ่น มาเลเซีย และสาธารณรัฐเกาหลี คิดเป็นมูลค่า ประมาณ 500 ล้านบาท (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2556) สำหรับข้อกำหนดเกณฑ์การปฏิบัติตามหลักเกษตรที่ดีและเหมาะสม และวิธีการตรวจประเมินที่กำหนดไว้โดยหน่วยงานของรัฐ ได้แก่ แหล่งน้ำ พื้นที่ปลูก การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร การเก็บรักษาและการขนย้ายผลผลิตในฟาร์ม การบันทึกข้อมูลผลผลิตผลผลิตปลอดจากศัตรูพืช การจัดการกระบวนการผลิตเพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ และการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว ทุกข้อที่กล่าวมาต้องได้รับการตรวจสอบจากภาครัฐก่อนจึงสามารถเข้าร่วมผลิตมะม่วงตามหลักเกษตรที่ดีและเหมาะสมได้ (กรมวิชาการเกษตร, 2557)

จังหวัดอ่างทองเป็นพื้นที่เกษตรกรรมที่หน่วยงานภาครัฐและเอกชนมีการส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกมะม่วงเป็นผลไม้ส่งออกจำนวนมาก มีพื้นที่ปลูกในอำเภอวิเศษชัยชาญ อำเภอสามโก้ และอำเภอโพธิ์ทอง และพบว่า การส่งเสริมการผลิตมะม่วงตามหลักเกษตรที่ดีและเหมาะสมประสบผลสำเร็จในพื้นที่นี้ ดังนั้น จึงต้องการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับการ

ผลิตมะม่วงตามหลักเกษตรที่เหมาะสม เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาไปใช้กับพื้นที่ต่อไป

อุปกรณ์และวิธีการ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ เกษตรกรผู้ผลิตมะม่วงตามหลักเกษตรที่เหมาะสมจำนวน 150 คน ในอำเภอสามโก้ จังหวัดอ่างทอง โดยคำนวณจากขนาดของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 240 คน ด้วยสูตรของ Yamane (1967) และใช้วิธีการสุ่มกระจายแบบง่าย (simple random sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือแบบสัมภาษณ์ แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ความถี่ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด และการวิเคราะห์ถดถอยพหุ (multiple regression analysis)

ผลการศึกษา

1. ปัจจัยต่าง ๆ ของเกษตรกร

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 85.40) มีอายุเฉลี่ย 52.15 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา (ร้อยละ 64.20) มีสถานภาพสมรส (ร้อยละ 95.20) มีรายได้จากการผลิตมะม่วงเฉลี่ย 238,160.50 บาท/ปี ขนาดพื้นที่ถือครองเฉลี่ย 8.32 ไร่ มีแรงงานเฉลี่ย 2.20 คน มีประสบการณ์ในการผลิตมะม่วงเฉลี่ย 13.25 ปี เกษตรกรทั้งหมดเป็นสมาชิกกลุ่มสถาบันทางการเกษตร (ร้อยละ 100.00) เคยได้รับการฝึกอบรมในรอบ 3 ปีที่ผ่านมาเฉลี่ย 3 ครั้ง/ปี (ร้อยละ 56.40) และส่วนใหญ่เคยติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐและเอกชนเฉลี่ย 2 ครั้ง/ปี (ร้อยละ 90.60) แสดงในตารางที่ 1

2. การยอมรับการผลิตมะม่วงตามหลักเกษตรที่ดีและเหมาะสม

ผลการศึกษา พบว่า เกษตรกรมีการยอมรับการผลิตมะม่วงตามหลักเกษตรที่ดีและเหมาะสม อยู่ในระดับมาก ที่ค่าเฉลี่ย 4.14 แสดงในตารางที่ 2

เกษตรกรมีการยอมรับการผลิตมะม่วงตามหลักเกษตรที่ดีและเหมาะสมด้านสังคม (community) ในระดับ

มาก ที่ค่าเฉลี่ย 4.50 เมื่อจำแนกตามข้อกำหนดต่าง ๆ พบว่า เกษตรกรเห็นว่าเป็นผลผลิตที่ต้องการของตลาดในปัจจุบัน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 4.88 รองลงมา คือ การแนะนำของเจ้าหน้าที่ (ค่าเฉลี่ย 4.62) เห็นว่าเป็นผลผลิตที่ส่งออกต่างประเทศได้ (ค่าเฉลี่ย 4.54) สมาชิกในครัวเรือนสนับสนุนให้ปลูก (ค่าเฉลี่ย 4.40) เห็นผู้อื่นผลิตแล้วได้ผลดี (ค่าเฉลี่ย 4.08) และการแนะนำของเพื่อนบ้าน (ค่าเฉลี่ย 3.80)

เกษตรกรมีการยอมรับการผลิตมะม่วงตามหลักเกษตรที่ดีและเหมาะสมด้านเศรษฐกิจ (economical) ในระดับมากที่ค่าเฉลี่ย 4.02 เมื่อจำแนกตามข้อกำหนดต่าง ๆ พบว่า มีต้นทุนต่ำ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 4.24 รองลงมาคือ มีรายได้ที่แน่นอน (ค่าเฉลี่ย 4.24) มีการประกันราคา (ค่าเฉลี่ย 4.06) มีตลาดรองรับที่แน่นอน (ค่าเฉลี่ย 3.96) และไม่ต้องผ่านพ่อค้าคนกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.52)

เกษตรกรมีการยอมรับการผลิตมะม่วงตามหลักเกษตรที่ดีและเหมาะสมด้านกายภาพ (physical) ในระดับปานกลาง ที่ค่าเฉลี่ย 2.92 เมื่อจำแนกตามข้อกำหนดต่าง ๆ พบว่า สภาพพื้นดินมีความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3.16 รองลงมาคือ มีแหล่งน้ำที่เพียงพอ (ค่าเฉลี่ย 2.60) และพื้นดินมีความอุดมสมบูรณ์ (ค่าเฉลี่ย 2.54)

เกษตรกรมีการยอมรับการผลิตมะม่วงตามหลักเกษตรที่ดีและเหมาะสมด้านชีวภาพ (biological) ในระดับปานกลางที่ค่าเฉลี่ย 3.36 เมื่อจำแนกตามข้อกำหนดต่าง ๆ พบว่า คุณภาพของพันธุ์มะม่วงดี มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3.44 รองลงมาคือ มีการปฏิบัติและการดูแลรักษาที่ไม่ยุ่งยาก (ค่าเฉลี่ย 3.34) และมีโรคและแมลงศัตรูระบาดไม่มากนัก (ค่าเฉลี่ย 3.02)

เกษตรกรมีการยอมรับการผลิตมะม่วงตามหลักเกษตรที่ดีและเหมาะสมด้านการผลิต (production) ในระดับมากที่ค่าเฉลี่ย 4.22 เมื่อจำแนกตามข้อกำหนดต่าง ๆ พบว่า ผลผลิตสูง มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 4.44 รองลงมาคือ ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ (ค่าเฉลี่ย 4.38) ราคาถึงพื้ไม่แพง (ค่าเฉลี่ย 4.12) ความสะดวกในการจัดหาพันธุ์ (ค่าเฉลี่ย 3.98) และการมีแหล่งเงินทุนให้กู้ยืม (ค่าเฉลี่ย 3.68)

Table 1 Independent factors of farmers adopted mango production on good agricultural practices

Personal, economic, and social factors	Percentage	$\bar{x}$	SD
1. Sex (male)	85.40	-	-
2. Age (year)	-	52.15	11.34
3. Education (elementary education)	64.20	-	-
4. Marital status (married)	95.20	-	-
5. Income (Baht)	-	238,160.50	129,145.45
6. Size of land holding (rai)	-	8.32	6.39
7. Labor (number)	-	2.20	1.89
8. Experience in mango production (year)	-	13.25	6.12
9. Membership of agricultural institutions (be a member)	100.00	-	-
10. Training in the past 3 years (3 times)	56.40	-	-
11. Contact with the government officials and private sectors (2 times)	90.60	-	-

Table 2 Level of adoption of mango production on good agricultural practices

Adoption	$\bar{x}$	SD	Level
1. Social	4.50	0.30	High
2. Economical	4.02	0.35	High
3. Physical	2.92	0.58	Moderate
4. Biological	3.36	0.42	Moderate
5. Production	4.22	0.39	High
Total	4.14	0.37	High

เกษตรกรมีปัญหาและอุปสรรคในการผลิตมะม่วงตามหลักเกษตรที่ดีและเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลางที่ค่าเฉลี่ยรวม 2.36 เมื่อจำแนกออกเป็นข้อย่อยที่มีปัญหามาก ได้แก่ ลักษณะดินที่ใช้ปลูกไม่มีความอุดมสมบูรณ์ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 4.01 รองลงมาคือ แหล่งน้ำไม่เพียงพอต่อการเพาะปลูก (ค่าเฉลี่ย 3.99) ต้นทุนในการผลิตมะม่วง (ค่าเฉลี่ย 3.82) และไม่สามารถกำจัดโรคและแมลงให้หายขาดได้ (ค่าเฉลี่ย 3.68) ส่วนปัญหาในเรื่องอื่นๆ เกษตรกรมีปัญหาน้อยถึงไม่มีปัญหาเลย

3. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับการผลิตมะม่วงตามหลักเกษตรที่ดีและเหมาะสม

การวิจัยครั้งนี้ใช้การวิเคราะห์พหุคูณถอย เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม

(มูลค่าของการยอมรับรวม) โดยเลือกตัวแปรอิสระจำนวน 11 ตัวแปร ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส รายได้จากการผลิตมะม่วง การถือครองที่ดิน แรงงาน ประสบการณ์ การเป็นสมาชิกกลุ่มสถาบันทางการเกษตร การได้รับฝึกอบรมในรอบ 3 ปีที่ผ่านมา และการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐและเอกชน ส่วนตัวแปรตาม ได้แก่ การยอมรับการผลิตมะม่วงตามหลักเกษตรที่ดีและเหมาะสม

ตัวแปรอิสระทั้งหมดได้รับการตรวจสอบแต่ละคู่แล้วว่า ไม่มีตัวแปรใดที่มีค่าสหสัมพันธ์สูงกว่า 0.65 ที่จะก่อให้เกิดปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระด้วยตัวเอง (multicollinearity) อันเป็นการละเมิดข้อสมมติฐานที่กำกับเทคนิคการวิเคราะห์ถดถอยพหุ (สุชาติ, 2546)

การวิจัยครั้งนี้มีรูปแบบจำลองได้แก่		x_9 = การเป็นสมาชิกกลุ่มสถาบันทางการเกษตร
$Y = a + b_1x_1 + b_2x_2 + b_3x_3 + b_4x_4 + b_5x_5 + b_6x_6 + b_7x_7 + b_8x_8 + b_9x_9 + b_{10}x_{10} + b_{11}x_{11}$		x_{10} = การได้รับฝึกอบรมในรอบ 3 ปีที่ผ่านมา
สัญลักษณ์ของตัวแปร		x_{11} = การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐและเอกชน
ตัวแปรตาม Y = การยอมรับการผลิตมะม่วงตามหลักเกษตรที่ดีและเหมาะสม		ผลการวิเคราะห์หาค่าโดยพหุ โดยการนำเอาตัวแปรอิสระทั้ง 11 ตัวแปร แทนค่าในสมการแล้วคำนวณด้วยวิธีปกติ พบว่า ค่า $F = 3.302$ Sig of $F = 0.000$ แสดงว่ามีตัวแปรอิสระอย่างน้อยหนึ่งตัวที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับตัวแปรตาม (การยอมรับการผลิตมะม่วงตามหลักเกษตรที่ดีและเหมาะสม) และเมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์แห่งการตัดสินใจในเชิงพหุ พบว่า $R^2 = 0.334$ หมายความว่า ตัวแปรอิสระทั้งหมดอธิบายความผันแปรของตัวแปรตามได้ร้อยละ 33.4 ซึ่งตัวแปรอิสระทั้ง 11 ตัวแปร มีจำนวน 5 ตัว ที่มีผลต่อตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 และ 0.01 ได้แก่ รายได้แรงงาน ประสบการณ์ การได้รับการฝึกอบรมในรอบ 3 ปีที่ผ่านมา และการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐและเอกชน ซึ่งตัวแปรทั้ง 5 ตัว มีผลเป็นบวก แสดงในตารางที่ 3
a = ค่าคงที่		
$b_1 - b_{11}$ = ค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระแต่ละตัวกับตัวแปรตาม เมื่อควบคุมค่าของตัวแปรอิสระอื่นที่อยู่ในสมการให้คงที่แล้ว		
ตัวแปรอิสระ x_1 = เพศ		
x_2 = อายุ (ปี)		
x_3 = ระดับการศึกษา		
x_4 = สถานภาพสมรส		
x_5 = รายได้จากการผลิตมะม่วง (บาท)		
x_6 = ขนาดพื้นที่ถือครอง (ไร่)		
x_7 = แรงงาน (คน)		
x_8 = ประสบการณ์ (ปี)		

Table 3 Multiple regression analysis of factors related to farmers' adoption of mango production on good agricultural practices

Variables	Coefficient (b)	t	P-value
1. Sex	-0.099	-1.486	0.139
2. Age (year)	0.001	0.293	0.770
3. Education	-0.120	-1.814	0.071
4. Marital status	0.041	0.449	0.654
5. Income (Baht)	0.010	2.147	0.033*
6. Size of land holding (rai)	0.001	0.142	0.887
7. Labor (number)	0.018	2.577	0.017*
8. Experience in mango production (year)	0.022	2.809	0.005**
9. Membership of agricultural institutions	-0.115	-1.728	0.085
10. Training in the past 3 years (time)	0.023	3.692	0.001**
11. Contact with the government officials and private sectors (time)	0.004	2.077	0.039*
Constant	2.789	18.247	0.000
R^2		0.334	(33.4%)
F		3.302	
Sig. F		0.000	

*** Correlation showed significant at the 0.01, 0.05 level, respectively

วิจารณ์

การศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม ของเกษตรกรผลิตมะม่วงตามหลักเกษตรที่ดีและเหมาะสมของอำเภอสามโก้ จังหวัดอ่างทอง จะเห็นได้ว่าส่วนใหญ่ผู้ให้ข้อมูลคือเพศชาย ซึ่งเป็นหัวหน้าครอบครัว และเป็นผู้ที่มีหน้าที่ทำงานเลี้ยงดูครอบครัว อายุผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีอายุมากกว่า 50 ปี เพราะเกษตรกรในชนบทส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุและสืบทอดอาชีพเกษตรกรรมมาตั้งแต่บรรพบุรุษ ส่วนคนรุ่นใหม่ไม่นิยมประกอบอาชีพดังกล่าว เนื่องจากเป็นอาชีพที่มีรายได้ไม่แน่นอนและปัจจุบันมีอาชีพให้เลือกทำเป็นจำนวนมาก การศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาเพียงเท่านั้น ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากโรงเรียนในระดับตำบลหรือหมู่บ้านในชนบทมีการเปิดการสอนจนถึงระดับประถมศึกษา ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรสแต่งงานแล้ว รายได้โดยเฉลี่ยแต่ละครอบครัวจะอยู่ประมาณ 238,160.50 บาท/ปี โดยการประกอบอาชีพเกษตรกรรมยังไม่มี ความแน่นอน พื้นที่ถือครองเฉลี่ยมี 8.32 ไร่ โดยพื้นที่ถือครองส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ตกทอดมาจากบรรพบุรุษ แต่ยังมีเกษตรกรบางรายเช่าที่ของผู้อื่นเพื่อผลิตมะม่วง แรงงานที่ใช้โดยเฉลี่ย 2 คน เป็นแรงงานที่มีอยู่ในครัวเรือนเป็นหลัก ประสบการณ์ในการผลิตมะม่วงเฉลี่ย 12.50 ปี กล่าวคือการประกอบอาชีพผลิตมะม่วงมาเป็นเวลานาน เกษตรกรที่มีอายุมากยังมีประสบการณ์สูง เกษตรกรทั้งหมดเป็นสมาชิกสถาบันทางการเกษตร ทำให้ได้รับรู้ข่าวสาร หรือข้อมูลใหม่ ๆ อยู่ตลอดเวลา เกษตรกรเคยได้รับการฝึกอบรมในรอบ 3 ปีที่ผ่านมาเฉลี่ย 3 ครั้ง/ปี เนื่องจากเกษตรกรยังขาดความรู้ ความชำนาญ จึงได้ตัดสินใจเข้าร่วมในการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความรู้ ความสามารถ เกษตรกรส่วนใหญ่ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐและเอกชนเฉลี่ย 2 ครั้ง/ปี และขอรับคำปรึกษาอย่างต่อเนื่องกับเจ้าหน้าที่ของรัฐและเอกชน เพราะให้ความเชื่อมั่นในเจ้าหน้าที่ของรัฐและเอกชนอยู่

เกษตรกรมีการยอมรับการผลิตมะม่วงตามหลักเกษตรที่ดีและเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ที่ค่าเฉลี่ย 4.14 โดยจำแนกเป็น มีการยอมรับด้านสังคมในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.50 มีการยอมรับด้านเศรษฐกิจในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.02 มีการยอมรับด้านกายภาพในระดับปาน

กลางที่ค่าเฉลี่ย 2.92 มีการยอมรับด้านชีวภาพในระดับปานกลางที่ค่าเฉลี่ย 3.36 และมีการยอมรับด้านการผลิตในระดับมากที่สุดค่าเฉลี่ย 4.22 โดยในทุก ๆ ด้านที่กล่าวมานั้นเกษตรกรมีการยอมรับค่อนข้างมาก เพราะเมื่อเกษตรกรยอมรับและนำไปปฏิบัติจริง ผลที่ได้ตามมาก็คือ เกษตรกรประสบความสำเร็จมีความรู้และมีทักษะในการผลิตมะม่วงตามหลักเกษตรที่ดีและเหมาะสมเพิ่มมากขึ้น มีการจัดการปัญหาต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง และทำให้มีรายได้จากการขายมะม่วงเพิ่มขึ้น สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตครอบครัวของเกษตรกรให้ดีขึ้น

เมื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการยอมรับการผลิตมะม่วงตามหลักเกษตรที่ดีและเหมาะสมพบว่า มี 5 ตัวแปร ที่มีผลต่อการยอมรับการผลิตมะม่วงตามหลักเกษตรที่ดีและเหมาะสมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ มีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติที่ระดับ 0.01 ได้แก่

รายได้มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กับการยอมรับการผลิตมะม่วงตามหลักเกษตรที่ดีและเหมาะสม เนื่องจากการผลิตมะม่วงมีต้นทุนสูง เกษตรกรจึงต้องมีรายได้พอสมควร สอดคล้องกับ นราดล และคณะ (2558) พบว่า รายได้มีความสัมพันธ์กับการยอมรับวิธีการผลิตข้าวนาปีของเกษตรกรในอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงใหม่ และบัวทอง และวรทัศน์ (2556) พบว่า รายได้มีความสัมพันธ์กับการยอมรับการส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกร ในอำเภอหนองเสือ จังหวัดเชิงขวาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

แรงงานที่ใช้ในการผลิตมะม่วงมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กับการยอมรับตามหลักเกษตรที่ดีและเหมาะสม เป็นแรงงานในครัวเรือน ซึ่งมีพ่อและแม่เป็นแรงงานหลักส่วนบุตรเป็นแรงงานเสริม และได้มีการพูดคุยปรึกษากันตลอดเวลา สอดคล้องกับ ธนพร และคณะ (2555) พบว่า แรงงานที่ใช้ในการผลิตมันฝรั่งมีความสัมพันธ์กับการยอมรับเทคโนโลยีการผลิตมันฝรั่งของเกษตรกรในอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ และ ตะวัน และคณะ (2555) พบว่า แรงงานในการปลูกข้าวมีความสัมพันธ์กับการยอมรับวิธีการผลิตยางพาราของเกษตรกรในอำเภวาริชภูมิ จังหวัดสกลนคร

ประสบการณ์ในการผลิตมะม่วง มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 กับการยอมรับตามหลักเกษตรที่ดีและเหมาะสม ซึ่งเกษตรกรที่มีประสบการณ์ในการทำสวนมะม่วงมาก เป็นผู้ที่มีความรู้ ความชำนาญมากและพร้อมที่จะพัฒนาตัวเองอยู่ตลอดเวลา สอดคล้องกับ จุลลดา และคณะ (2558) พบว่า ประสบการณ์ในการผลิตยาสูบมีความสัมพันธ์กับการยอมรับของเกษตรกรผู้ผลิตยาสูบในแนวทางเกษตรแบบผสมผสานในเขตรับผิดชอบของสถานี ไปยาปากอกคำ จังหวัดเชียงราย และณัฐวุฒิ (2557) พบว่า ประสบการณ์ในการปลูกข้าวมีความสัมพันธ์กับการยอมรับการผลิตข้าวตามหลักเกษตรที่ดีและเหมาะสม (GAP) ของเกษตรกรในอำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง

การได้รับการฝึกอบรมในรอบ 3 ปีที่ผ่านมา มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 กับการยอมรับตามหลักเกษตรที่ดีและเหมาะสม พบว่า เกษตรกรที่ได้รับการฝึกอบรมบ่อย ๆ ทำให้ได้รับความรู้ เทคนิคในสิ่งใหม่ ๆ มากขึ้นตามไปด้วย สอดคล้องกับ นราดล และคณะ (2558) พบว่า การได้รับการฝึกอบรมในรอบ 3 ปีที่ผ่านมา มีความสัมพันธ์กับการยอมรับวิธีการผลิตข้าวนาปีของเกษตรกรในอำเภอแม่สาย และบุญจันทร์ และจุฑา (2554) พบว่า การเข้ารับการฝึกอบรมเทคนิคการเลี้ยงโคเนื้อลูกผสมมีความสัมพันธ์กับการยอมรับการเลี้ยงโคเนื้อพันธุ์ลูกผสมระหว่างแม่พันธุ์พื้นเมืองกับพ่อพันธุ์บราห์มันแดงของเกษตรกรในนครหลวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐและเอกชนมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กับการยอมรับตามหลักเกษตรที่ดีและเหมาะสม เพราะเกษตรกรที่มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่มากก็จะได้รับคำแนะนำและข้อคิดเห็นใหม่ ๆ เพิ่มขึ้นตามไปด้วย สอดคล้องกับ บัวทอง และวรทัศน์ (2556) พบว่า การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมมีความสัมพันธ์กับการยอมรับการส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกร ในอำเภอหนอง-แอ็ด จังหวัดเชียงใหม่ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และบุญสม (2535) รายงานว่าการเยี่ยมเยียนของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมนั้น หากไม่ค่อยได้เยี่ยมเยียนบ่อย ๆ

การยอมรับจะมากหรือน้อยไม่เท่ากัน ซึ่งแสดงว่าการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมมีอิทธิพลต่อการยอมรับ

ในด้านของปัญหาและอุปสรรคในการผลิตมะม่วงตามหลักเกษตรที่ดีและเหมาะสม เกษตรกรส่วนใหญ่พบปัญหาที่คล้ายคลึงกัน เกี่ยวกับลักษณะดินที่ใช้ปลูกไม่มีความอุดมสมบูรณ์ ดินส่วนใหญ่ที่ใช้ในการเพาะปลูกเป็นดินร่วนปนดินเหนียว หรือเป็นดินเหนียว ทำให้เมื่อเริ่มปลูก เกษตรกรต้องใช้เวลาดูแลนานกว่าที่ต้นมะม่วงจะสามารถหาอาหารเองได้ จึงต้องคอยหมั่นพรวนดินให้ร่วนซุย เพื่อให้ให้น้ำสามารถซึมได้อย่างรวดเร็ว เกษตรกรต้องใช้เงินทุนเป็นจำนวนมากในการจัดหาแหล่งน้ำให้เพียงพอต่อการเพาะปลูก โดยจ้างคนมาขุดบ่อบาดาล เนื่องจากแหล่งน้ำชลประทานส่วนใหญ่มีน้ำเฉพาะฤดูฝน ในช่วงฤดูหนาวและฤดูแล้งคลองชลประทานแห้งขอด เกษตรกรไม่สามารถหาน้ำมารดต้นมะม่วงได้ ส่วนต้นทุนในการผลิตมะม่วงของเกษตรกรเริ่มแรกค่อนข้างสูง โดยเฉพาะเมื่อเริ่มปลูกมะม่วง เกษตรกรต้องจ้างแรงงานในการขุดหลุมปลูกซึ่งในปัจจุบันมีการคิดราคาต่อหลุมค่อนข้างสูง กิ่งพันธุ์ดีมีราคาค่อนข้างสูง เกษตรกรต้องกู้ยืมเงินจากหน่วยงานต่าง ๆ ทำให้เป็นหนี้โดยทันที ส่วนการกำจัดโรคและแมลงก็ไม่สามารถทำให้หายขาดได้ เกษตรกรทุกรายที่ผลิตมะม่วงตามหลักเกษตรที่ดีและเหมาะสม ไม่ใช้สารเคมีในการกำจัดโรคและแมลง หากแต่ใช้สารชีวภาพกำจัดแมลงที่ผลิตกันขึ้นมาเองจากธรรมชาติ จึงไม่มีสารพิษเจือปนอย่างไรก็ดีสารชีวภาพที่ใช้กำจัดโรคและแมลงยังไม่สามารถทำให้โรคและแมลงหายขาดได้ เกษตรกรทุกคนจึงช่วยเหลือกันโดยคิดค้นสูตรของสารชีวภาพในการกำจัดโรคและแมลงชนิดใหม่ขึ้นมาอยู่ตลอดเวลา ในส่วนปัญหาในเรื่องอื่น ๆ เกษตรกรมีปัญหาน้อยถึงไม่มีปัญหาเลย

สรุป

เกษตรกรในอำเภอสามโก้ จังหวัดอ่างทอง ส่วนใหญ่ผลิตมะม่วงตามหลักเกษตรที่ดีและเหมาะสมเพื่อจำหน่ายโดยวิธีการผลิตตามหลักเกษตรที่ดีและเหมาะสมนี้ถูกกำกับดูแลและตรวจสอบโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐและเอกชนมีการส่งเสริมให้เกษตรกรในพื้นที่มีการเพาะปลูก

อย่างจริงจัง และมีการรับรองราคาผลผลิตที่ออกสู่ท้องตลาด โดยมะม่วงที่มาจากสวนที่ได้มาตรฐานจะถูกส่งออกไปยังต่างประเทศหรือจำหน่ายตามห้างสรรพสินค้าในประเทศด้วย ทำให้เกษตรกรมีการขยายกลุ่มการผลิตเพิ่มมากขึ้น ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับผลผลิตมะม่วงตามหลักเกษตรที่ดีและเหมาะสมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ รายได้ แรงงาน ประสิทธิภาพ การได้รับการฝึกอบรมในรอบ 3 ปีที่ผ่านมา และการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐและเอกชน ปัญหาและอุปสรรค ได้แก่ ปัญหาที่ดินไม่เหมาะสมต่อการเพาะปลูก แหล่งน้ำไม่เพียงพอ ต้นทุนในการผลิตค่อนข้างสูง และการกำจัดโรคและแมลงไม่สามารถทำให้หายขาดได้ เกษตรกรต้องมีการรวมกลุ่มกันเพื่อช่วยกันแก้ไขปัญหา และขอความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องให้ช่วยเหลือดูแลต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยาที่สนับสนุนทุนวิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการเกษตร. 2557. เทคโนโลยีการผลิตมะม่วงตามระบบ GAP. เอกสารวิชาการ. สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรที่ 6, จันทบุรี. 45 หน้า
- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. 2557. นโยบายคุณภาพมะม่วง GAP. เอกสารวิชาการ. กรมส่งเสริมการเกษตร กรุงเทพมหานคร. 50 หน้า.
- จุลลดา พลัง วีรศักดิ์ ปกติ พหล ศักดิ์คะทนต์ และ นครเรศ รังควัต. 2554. การยอมรับของเกษตรกรผู้ผลิตยาสูบในแนวทางเกษตรแบบผสมผสานในเขตรับผิดชอบของสถานีโยธาป่าก่อดำ จังหวัดเชียงราย. วารสารวิจัยและส่งเสริมวิชาการเกษตร 28(2): 57-64.
- ณัฐวุฒิ จันทอง. 2557. การยอมรับการผลิตข้าวตามหลักเกษตรที่ดีและเหมาะสม (GAP) ของเกษตรกรในอำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง. เอกสารการประชุมวิชาการและเสนองานวิจัยพืชเขตร้อนและกึ่งร้อน ครั้งที่ 8. มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย, กรุงเทพมหานคร. 197 หน้า.
- ตะวัน บัวทรัพย์ กังสดาล กนกหงษ์ นครเรศ รังควัต และ สายสกุล พองมูล. 2555. การยอมรับวิธีการผลิตยางพาราของเกษตรกรในอำเภอวาริชภูมิ จังหวัดสกลนคร. เอกสารการประชุมสัมมนาวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ ครั้งที่ 10. สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, นครสวรรค์. 845 หน้า.
- ธนพร บุญประสงค์ กังสดาล กนกหงษ์ นครเรศ รังควัต และ พหล ศักดิ์คะทนต์. 2555. การยอมรับเทคโนโลยีการผลิตมันฝรั่งของเกษตรกรในอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่. เอกสารการประชุมสัมมนาวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ ครั้งที่ 10. สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, นครสวรรค์. 845 หน้า.
- นราดล ประไพศรี กังสดาล กนกหงษ์ นครเรศ รังควัต และ พหล ศักดิ์คะทนต์. 2558. การยอมรับวิธีการผลิตข้าวนาปีของเกษตรกรในอำเภอแม่สาย. วารสารวิจัยและส่งเสริมวิชาการเกษตร 32(1): 39-46.
- บุญจันทร์ มณีแสง และ รุจ ศิริสัญลักษณ์. 2554. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับการเลี้ยงโคเนื้อพันธุ์ลูกผสมระหว่างแม่พันธุ์พื้นเมืองกับพ่อพันธุ์บราห์มันแดงของเกษตรกรในนครหลวงเวียงจันทน์ สปป.ลาว. วารสารเกษตร 27(2): 137-143.
- บุญสม วราเอกศิริ. 2535. ส่งเสริมการเกษตร: หลักและวิธีการ. มปท, เชียงใหม่. 277 หน้า.
- บัวทอง แก้วหล้า และ วรทัศน์ อินทรคัมพร. 2556. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับการส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกร ในอำเภอหนองแสด จังหวัดเชียงใหม่ สาธารณรัฐ

- ประชาธิปไตยประชาชนลาว. วารสารเกษตร 29(3): 267-275.
- เปรม ฤ สงขลา. 2557. เรื่องของมะม่วง. วารสารเคหะการเกษตร 38(4): 133-134 หน้า.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. 2546. ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคม. เสี่ยงเซี่ยง, กรุงเทพมหานคร. 146 หน้า.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. 2556. ข้อมูลพื้นฐานเศรษฐกิจเกษตร. ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, กรุงเทพมหานคร. 113 หน้า.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. 2557. ข้อมูลพื้นฐานเศรษฐกิจเกษตร. อักษรสยามการพิมพ์, กรุงเทพมหานคร. 186 หน้า.
- Yamane, T. 1967. Elementary Sampling Theory. Prentice Hall, Michigan. 405 p.
-